

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

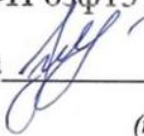
Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: «СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ
УКРАЇНИ ФАРМАЦЕВТИЧНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ»

Виконавець:

студентки 6 курсу ЦЗФН 63ф13 групи

Чехова Ксенія Юріївна
(підпис)

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Воронова О. В.
(підпис)

ОДЕСА – 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Одним із важливих напрямків сучасного розвитку економічних відносин України є розширення зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією з різними країнами світу. Після підписання Угоди про асоціацію з ЄС та створення Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, фармацевтичний сектор став одним із ключових напрямків, що потребує гармонізації стандартів та підвищення якості продукції відповідно до міжнародних норм. Фармацевтична продукція є стратегічно важливим компонентом у міжнародній торгівлі, оскільки вона забезпечує значний внесок у експортний потенціал України.

У зв'язку з цим, дослідження стану та перспектив розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією між Україною та іншими країнами є надзвичайно актуальним для підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності та забезпечення конкурентоспроможності українських виробників на міжнародних ринках..

Мета і задачі дослідження. Метою даної роботи є вивчення сучасного стану та обґрунтування напрямів розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією між Україною та іншими державами.

Відповідно до мети дослідження були поставлені та вирішені наступні задачі: визначити основні поняття та принципи зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією;

дослідити еволюцію світового ринку фармацевтичної продукції;

розкрити правові та економічні аспекти регулювання міжнародної торгівлі фармацевтичною продукцією;

проаналізувати динаміку та структуру зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією України;

встановити регіональну структуру експорту та імпорту фармацевтичної продукції;

проаналізувати вплив глобальних факторів на зовнішню торгівлю фармацевтичною продукцією України;

розробити рекомендації щодо напрямів розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією.

Об'єктом дослідження даної роботи є зовнішня торгівля фармацевтичною продукцією між Україною та іншими країнами

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи та практичні напрямки удосконалення зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією між Україною та іншими країнами.

Методи дослідження. У процесі написання роботи використано такі методи дослідження: теоретичного узагальнення, системного аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, групування та класифікації, структурний метод, статистичні та математичні методи.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичні матеріали, монографії та наукові публікації вітчизняних і

зарубіжних фахівців, дані з офіційних сайтів, а також результати власних досліджень автора.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (69 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 92 сторінки. Основний зміст викладено на 86 сторінках. Робота містить 1 таблицю та 18 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано тези: «Правові та економічні аспекти регулювання міжнародної торгівлі фармацевтичною продукцією».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ» визначено основні поняття та принципи зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією, досліджено еволюцію світового ринку фармацевтичної продукції та визначено правові та економічні аспекти регулювання міжнародної торгівлі фармацевтичною продукцією.

У другому розділі «АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ УКРАЇНИ» проаналізовано динаміку та структуру зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією України, здійснено аналіз регіональної структури експорту та імпорту фармацевтичної продукції, визначено вплив глобальних факторів на зовнішню торгівлю фармацевтичною продукцією України.

У третьому розділі «РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ» розглянуто та запропоновано інноваційні підходи до розвитку експорту фармацевтичної продукції; підвищення якості та відповідності міжнародним стандартам як ключ до успіху на міжнародних ринках та запропоновано стратегію розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією

ВИСНОВКИ

У першому розділі було розглянуто теоретичні та методологічні основи зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією, що є важливою складовою міжнародної економіки. В процесі дослідження були визначені основні поняття та принципи, що регулюють міжнародну торгівлю фармацевтичними продуктами, проаналізовано історичний розвиток світового фармацевтичного ринку, а також розглянуто правові та економічні аспекти регулювання цієї галузі.

Фармацевтична продукція є специфічним об'єктом міжнародної торгівлі, який потребує особливої уваги з боку держав та міжнародних організацій через її високу соціальну значущість і вплив на здоров'я населення. Високий рівень регулювання, стандарти якості та вимоги до безпеки є критично важливими для забезпечення ефективності зовнішньої торгівлі цими продуктами.

Еволюція світового фармацевтичного ринку демонструє поступове перетворення від традиційної аптечної справи до глобалізованої індустрії, де домінуючу роль відіграють великі транснаціональні корпорації. Цей процес супроводжувався значними інноваціями, які кардинально змінили підходи до лікування багатьох захворювань та сприяли збільшенню тривалості життя.

Глобалізація фармацевтичного ринку створила як нові можливості, так і виклики для учасників торгівлі. З одного боку, вона сприяла поширенню інноваційних лікарських засобів на глобальному рівні, з іншого – призвела до концентрації ринку, де кілька великих компаній контролюють більшу частину світового виробництва та розподілу.

Правові та економічні аспекти регулювання міжнародної торгівлі фармацевтичною продукцією є комплексними та багатошаровими. Вони включають як міжнародні правові рамки, такі як Угода TRIPS та діяльність ВООЗ, так і національні правові вимоги, що регулюють ліцензування, сертифікацію та митне оформлення фармацевтичної продукції.

Економічні аспекти регулювання, такі як митні тарифи, нетарифні бар'єри, економічні угоди та політика підтримки національних виробників, мають значний вплив на розвиток міжнародної торгівлі фармацевтичними продуктами. Ефективне використання цих інструментів дозволяє збалансувати інтереси держав, виробників і споживачів, забезпечуючи доступність ліків на світових ринках.

Регулювання ціноутворення на фармацевтичні препарати є ключовим елементом забезпечення доступності ліків для населення, але воно також впливає на конкурентоспроможність фармацевтичних компаній і розвиток інновацій у галузі. Важливо забезпечити баланс між контролем цін і стимулюванням інноваційної діяльності.

Таким чином, розгляд теоретичних аспектів зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією дозволяє краще зрозуміти основні фактори, що впливають на розвиток цієї галузі на міжнародному рівні. Це знання є необхідним для подальшого аналізу сучасного стану та перспектив розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією України, що буде розглянуто в наступних розділах роботи.

У другому розділі було здійснено комплексний аналіз стану зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією України, включаючи динаміку, структуру, географічний розподіл і вплив міжнародних економічних та політичних чинників на торгівлю.

Динаміка зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією України демонструє позитивні тенденції. Зростання експорту свідчить про підвищення конкурентоспроможності українських фармацевтичних продуктів на міжнародному ринку. Водночас, імпорт також залишається значним, що відображає потребу України в інноваційних лікарських засобах і активних фармацевтичних інгредієнтах (АФІ), які не виробляються на внутрішньому ринку.

Структура експорту та імпорту фармацевтичної продукції свідчить про домінування готових лікарських засобів у експорті та імпорті. Україна активно експортує свої препарати до країн СНД, Європейського Союзу та інших регіонів, водночас імпортує значні обсяги продукції з ЄС, Індії, Китаю та інших країн.

Важливим є збільшення частки інноваційних препаратів і біопрепаратів в експорті, що відкриває нові можливості для розширення міжнародної присутності українських фармацевтичних компаній.

Географічна структура торгівлі свідчить про високий рівень інтеграції України в європейський та світовий ринок фармацевтичної продукції. Країни ЄС є основними партнерами України як у експорті, так і в імпорті фармацевтичних товарів. Водночас спостерігається значний дисбаланс у торгівлі з країнами СНД, де експорт переважає над імпортом, що свідчить про сильні позиції українських фармацевтичних компаній на цих ринках.

Вплив міжнародних економічних та політичних чинників на зовнішню торгівлю фармацевтичною продукцією України є значним. Глобальні економічні кризи, міжнародні санкції, пандемія COVID-19 та інші чинники створюють як виклики, так і можливості для розвитку українського фармацевтичного сектора на міжнародному рівні. Особливу увагу слід приділити адаптації до змін у глобальних ланцюгах постачання, валютних курсах і регуляторних вимогах, що впливають на експорт і імпорт фармацевтичної продукції.

Перспективи розвитку зовнішньої торгівлі пов'язані з подальшою диверсифікацією ринків збуту, особливо в Європейському Союзі, Близькому Сході, Азії та інших перспективних регіонах. Українські компанії повинні зосередитися на розширенні асортименту експортної продукції, підвищенні її доданої вартості та впровадженні нових технологій, що дозволить їм зміцнити свої позиції на світовому ринку.

Таким чином, результати аналізу зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією України свідчать про наявність значного потенціалу для розвитку цього сектора. Однак для реалізації цього потенціалу необхідно враховувати вплив глобальних економічних і політичних факторів, забезпечувати відповідність міжнародним стандартам і активно шукати нові ринки збуту для української продукції.

У третьому розділі внесено пропозиції щодо диверсифікації зовнішньої торгівлі фармацевтичного ринку України, запропоновано напрями розширення експорту та напряму виходу на нові ринки, було розглянуто ключові аспекти розробки та реалізації стратегії розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією, включаючи вибір цільових ринків, планування ресурсів та інвестицій, а також підвищення якості продукції для забезпечення конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Вибір цільових ринків і сегментів є важливим етапом у стратегії розвитку зовнішньої торгівлі. Проведення ретельного аналізу ринкового попиту, регуляторних вимог, конкурентного середовища та інших факторів дозволяє ідентифікувати найбільш перспективні ринки для експорту української фармацевтичної продукції. Вибір стратегічних ринків з високим потенціалом зростання та визначення сегментів, які є найбільш перспективними, дає змогу ефективно спрямовувати ресурси компанії та забезпечити максимальний ефект від експортної діяльності.

Планування ресурсів та інвестицій є критично важливим для успішної реалізації стратегії. Оцінка необхідних ресурсів, таких як фінансові, людські,

технологічні та інформаційні, дозволяє визначити основні напрями інвестицій. Інвестиції у розвиток виробничих потужностей, модернізацію технологій, дослідження і розробку нових продуктів забезпечують основу для довгострокового зростання та підвищення конкурентоспроможності компанії на міжнародних ринках. Залучення додаткового фінансування через державні програми підтримки, гранти або іноземні інвестиції може значно прискорити цей процес.

Підвищення якості продукції та забезпечення відповідності міжнародним стандартам є ключовими факторами для успіху на міжнародних ринках. Висока якість продукції сприяє зміцненню довіри з боку споживачів та регуляторних органів, що підвищує шанси на успішний вихід на нові ринки. Впровадження міжнародних стандартів, таких як GMP та ISO, дозволяє забезпечити відповідність продукції найвищим вимогам якості та безпеки, що є необхідним для довгострокового успіху на глобальному рівні.

Таким чином, розробка стратегії розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією повинна базуватися на ретельному аналізі ринків, ефективному плануванні ресурсів та інвестицій, а також на забезпеченні високої якості продукції. Виконання цих умов дозволить українським фармацевтичним компаніям зміцнити свої позиції на міжнародних ринках, збільшити обсяги експорту та забезпечити стійке зростання в умовах глобальної конкуренції.

АНОТАЦІЯ

Чехова К.Ю. Стан та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України фармацевтичною продукцією.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2024 р.

Магістерська робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є зовнішня торгівля фармацевтичною продукцією між Україною та іншими країнами.

У роботі розглянуто основні поняття та принципи зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією; еволюцію світового ринку фармацевтичної продукції; правові та економічні аспекти регулювання міжнародної торгівлі фармацевтичною продукцією.

Проведено аналіз динаміки та структури зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією України; визначено регіональну структуру експорту та імпорту фармацевтичної продукції; проаналізовано вплив глобальних факторів на зовнішню торгівлю фармацевтичною продукцією України.

Внесено рекомендації щодо напрямів розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією; запропоновано інноваційні підходи до розвитку експорту фармацевтичної продукції та рекомендації щодо підвищення якості та відповідності міжнародним стандартам як ключ до успіху на міжнародних ринках; розроблена стратегія розвитку зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією України.

Ключові слова: зовнішня торгівля, фармацевтична продукція, міжнародна економіка, українська фармацевтична промисловість, міжнародні ринки, бар'єри торгівлі, торговельна політика.

ANNOTATION

Chekhova K. State and prospects of development of foreign trade of Ukraine in pharmaceutical products.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". - Odesa National University of Economics. - Odesa, 2024

The master's thesis consists of three sections. The object of the study is foreign trade in pharmaceutical products between Ukraine and other countries.

The paper examines the basic concepts and principles of foreign trade in pharmaceutical products; the evolution of the world market for pharmaceutical products; legal and economic aspects of regulating international trade in pharmaceutical products.

The dynamics and structure of foreign trade in pharmaceutical products of Ukraine are analyzed; the regional structure of exports and imports of pharmaceutical products is determined; the impact of global factors on foreign trade in pharmaceutical products of Ukraine is analyzed.

Recommendations are made on the directions of development of foreign trade in pharmaceutical products; innovative approaches to the development of exports of pharmaceutical products and recommendations on improving quality and compliance with international standards as the key to success in international markets are proposed; a strategy for the development of foreign trade in pharmaceutical products of Ukraine is developed.

Keywords: foreign trade, pharmaceutical products, international economy, Ukrainian pharmaceutical industry, international markets, trade barriers, trade policy.